

Veel ruimte om te improviseren en experimenteren

Pauline Schenck is docent klavecimbel. Ze heeft in Huissen een lespraktijk aan huis en is verbonden aan muziekschool Musica Allegra. Ook is ze uitvoerend musicus en vaste continuospeler van Vocaal Ensemble oTTeTTto. De oude muziek is haar werkterrein; haar leerlingen zijn tussen 18 en 78 jaar.

AUTEUR **BEATRICE DEES**

Het klavecimbel is toch eigenlijk niet meer van deze tijd. 'Jawel hoor. De klank van het instrument spreekt veel mensen aan, ook jongeren. Als ik met mijn virginaal in een grote kist de basischolen bezoek, is het feest. Kinderen reageren positief op de heldere klank. Het instrument voelt goed, speelt licht en het toetsenbord is klein; ook een popliedje klinkt er leuk op. Sommige leerlingen hebben eerst piano gespeeld, maar willen voor de oude muziek een authentieke klank horen. Er is bovendien veel literatuur, ook om samen te spelen.'

In hoeverre is klavecimbel spelen iets anders dan piano spelen? 'Het klavecimbel is een plukinstrument en geen slaginstrument zoals de piano. Je werkt met heel actieve vingers en soepele polsen, terwijl je bij de piano gewichtstechniek toepast. In de pianoliteratuur denk je in lange frases; bij het klavecimbel maak je de dynamiek door verschillend te articuleren, en ook met een versiering of arpeggio.'

Wat vind je in je lessen belangrijk? 'Ik geef veel ruimte om te improviseren en te experimenteren. Een les is voor mij geslaagd als de leerling een eigen opvatting over het stuk heeft gekregen en dat kan laten horen. Zo geef ik als opdracht bij een melodie in kwart noten: verzin een versiering op de belangrijkste noot. Hoeveel kun je er bedenken en welke is de beste? Ik streef er altijd naar dat de leerling loskomt van het notenbeeld. Maar ik ga uit van wat een leerling kan, niet van wat hij niet kan. Bij de opmerking "dat kan ik niet", verzin ik een weg er naartoe, want speelplezier is het belangrijkste.

Veel jongeren zijn auditief ingesteld. Ze horen op YouTube een liedje en willen dat op klavecimbel spelen. Ritmisch zijn ze vaak goed, maar geduldig studeren vinden ze lastiger. Net als noten leren lezen, dat vinden ze stom. Ik zie het als een missie om met hen uit te zoeken hoe ze met hun vingers kunnen spelen wat ze in hun hoofd hebben.'

Wat is de becijferde bas en waarom moet je die leren? 'Er is veel literatuur voor oude muziek. Vanaf 1600 was de onderste lijn van een compositie bestemd voor het toetsinstrument. Omdat componisten graag experimenteerden met nieuwe harmonieën, hielpen ze de speler door hier en daar bij een onverwacht akkoord een cijfer onder de bas te zetten. In het begin waren dat er weinig, maar bij Bach staan er soms wel vier cijfers onder elkaar. Er bestond dus geen partij voor de rechterhand. De rechterhand die nu in de partituur staat is opgeschreven door de uitgevers. Probleem is dat de uitgewerkte partijen meestal onbruikbaar zijn omdat ze op klavecimbel niet goed klinken.

Ik laat een leerling eerst de baslijn vormen, daarna is het leuk om de akkoorden van de rechterhand erbij te verzinnen. Op zware tellen in de maat kun je soms wel zes noten spelen, op lichte tellen alleen een terts op de bas. Ik plak vaak een lege balk over de rechterhandbalk, zodat de leerling een eigen partij kan bedenken. Iedere les kan die partij dus anders klinken. Met die akkoordimprovisaties lijkt de oude muziek op jazz: de middelen zijn anders, de denkwereld is hetzelfde. ♦

www.paulineschenck.nl